

ОТНОСНО ИЗБОРА НА ДАТА ЗА НАЦИОНАЛНИЯ НИ ПРАЗНИК

Вангел Василев

СВЕТОВНА ПРАКТИКА

Съществува ли дефиниция за национален празник, по която има международен консенсус, та да я използваме и ние за да определим датата на нашия? Не, в строгия смисъл на понятието. Не съществува една, универсална, юридически задължителна международна дефиниция, която всички държави да следват. Има обаче голямо съвпадение в разбирането, че националният ден/празник е най-значимият символен ден, чрез който държавата отбелязва своята държавност или националност, основаване, независимост, освобождение, конституция.

Няма официална класация на ООН или друга световна организация за най-приеманите основания за национален празник. Това, което може да се направи, е сравнителен анализ върху известните общи формулировки на националните празници на държавите и какво обикновено отбелязват тези празници. По-долу е направено обобщение за 193 държави, членки на ООН, което показва, че **трите най-често приемани основания** за национален празник са:

1. **Независимост /освобождение/, възстановяване на суверенитета**

Това е *най-разпространеният модел*. В официални названия на националните дни масово се срещат „Independence Day“, „Liberation Day“, „Declaration/Proclamation of Independence“ или сходни форми.

2. **Държавно основаване или преучредяване на държавата**

Тук влизат събития като ставане на република, приемане на конституция, основаване на държавата/федерацията или друг акт, който превръща общността в завършен политически субект. Типични примери са India – Republic Day, Norway – Constitution Day, Iceland – Republic Day, Kazakhstan – Republic Day, Turkey – Proclamation of the Republic, Switzerland – Foundation of the Confederation, както и Foundation Day в Корея. *Това е вторият голям тип национален празник.*

3. **Обединение / революция / , голям вътрешнополитически прелом**

Това е третият силен модел, не толкова „освобождение отвън“, колкото самопреобразяване на нацията и държавата. Класически примери са Germany – Day of German Unity, Yemen – Unification Day, Argentina – Anniversary of the Revolution of May, Iran – Victory of the Islamic Revolution, Tanzania – Union Day, South Africa – Freedom Day.

4. Има и *четвърти, по-малък тип* – династически, религиозни или цивилизационни дати, например рождени/възшествени дни на монарх, патронен светец, или сходен символен ден. Това личи при Япония (рожден ден на императора), Нидерландия и Дания (кралски рождени дни), Мароко (възкачване на трона), Ирландия (St. Patrick’s Day). Но този модел е по-скоро малцинство, не водеща норма.

С други думи, ако България търси национален празник в световно най-разпознаваемата логика, трябва да избираме между празник на независимостта, на държавното учредяване/завършване, или на голям национален прелом/обединение.

КАК Е ПРИ НАШИТЕ СЪСЕДИ

Нека видим с какви събития са свързани националните празници на Гърция, Турция, Сърбия, Черна гора, Албания, Румъния, Молдова.

- **Гърция – 25 март.** Националният празник е свързан с началото на Гръцката война за независимост през 1821 г. срещу Османската империя; датата съвпада и с православния празник Благовещение.
- **Турция – 29 октомври.** Националният празник е свързан с провъзгласяването на Република Турция на 29 октомври 1923 г. под ръководството на Мустафа Кемал Ататюрк.

- **Сърбия – 15 февруари.** Националният празник е свързан едновременно с началото на Първото сръбско въстание през 1804 г. и с приемането на първата сръбска конституция през 1835 г.
- **Черна гора – 13 юли.** Националният празник е свързан най-напред с международното признаване на Черна гора като независима държава на Берлинския конгрес през 1878 г.; официално датата се свързва и с въстанието от 13 юли 1941 г. срещу окупацията.
- **Албания – 28 ноември.** Националният празник е Денят на знамето / Денят на независимостта и е свързан с обявяването на независимостта на Албания през 1912 г.
- **Румъния – 1 декември.** Националният празник е свързан с Великото обединение от 1918 г., най-вече с акта от 1 декември 1918 г., чрез който се утвърждава съюзът на Трансилвания с Румъния и се завършва модерното национално обединение.
- **Молдова – 27 август.** Националният празник е Денят на независимостта и е свързан с провъзгласяването на независимостта на Република Молдова на 27 август 1991 г. чрез приемането на Декларацията за независимост.

Изводът за Балканите е следният – при избора на национален празник доминират три типа събития – **независимост** (Гърция, Албания, Молдова), **държавност/републиканско учредяване** (Турция, Сърбия, Черна гора) и **национално обединение** (Румъния).

КАК Е ПРИ НАС

В нашите, български условия, в последните години дебатът за избор на дата за национален празник се концентрира около датите на няколко събития (виж [\[1\]](#), [\[2\]](#), [\[3\]](#), [\[4\]](#), [\[5\]](#), [\[6\]](#), [\[7\]](#), [\[8\]](#), [\[9\]](#), [\[10\]](#), [\[11\]](#), [\[12\]](#), [\[13\]](#), [\[14\]](#), [\[15\]](#)).

1) 3 март – Санстефански договор

На 19 февруари/3 март 1878 г. в Сан Стефано е подписан предварителен мирен договор между Руската и Османската империя, с който приключва Руско-турската война от 1877–1878 г. За българската историческа памет той е свързан с възстановяването на българската държавност и с идеала за национално обединение, защото очертава голяма автономна България. В същото време исторически е важно да се помни, че това е предварителен, а не окончателен договор, много от клаузите му по-късно са ревизирани в Берлин и България не получава независимост, за разлика от Черна гора, Сърбия и Румъния.

2) 16 април – приемане на Търновската конституция

На 16 април 1879 г. Учредителното народно събрание в Търново приема Търновската конституция, която поставя правните основи на новата българска държава. Тя оформя България като конституционна монархия с народно представителство и граждански права и често е определяна като една от сравнително либералните конституции за времето си. Исторически тази дата бележи прехода от освобождение към организирана държавност.

3) 20 април – Априлско въстание

Априлското въстание от 1876 г. е връхната точка на българското национално-освободително движение през Възраждането. То избухва преждевременно на 20 април в Копривщица, обхваща части от българските земи и макар да е потушено с огромна жестокост, предизвиква силен международен отзвук, който превръща българския въпрос в европейски политически проблем. Историческото му значение е по-малко във военния успех и много повече в моралния и политическия тласък към Освобождението.

4) 24 май

24 май е различен от останалите, защото не е свързан с еднократен държавнополитически акт, а с дълга културна и просветна традиция. Корените на празника са във Възраждането. Има свидетелства за ранни чествания още в началото на XIX век, а първото организирано училищно празнуване е на 11 май 1851 г. в Пловдив по инициатива на Найден Геров; след календарните промени празникът се утвърждава на 24 май. Исторически тази дата

символизира делото на Кирил и Методий, българската просвета и култура и мястото на България в съхраняването и развитието на славянската книжовност и кирилицата.

5) 6 септември – Съединение

На 6 септември 1885 г. е провъзгласено Съединението на Княжество България и Източна Румелия, с което на практика се преодолява една от най-тежките последици от Берлинския договор. Това е едно от най-самостоятелните български политически дела през XIX век, защото е подготвено и извършено главно по българска инициатива, а после е защитено и с оръжие в Сръбско-българската война. Исторически Съединението показва способността на българската нация сама да отстоява националния си интерес.

6) 22 септември – Ден на независимостта

На 22 септември 1908 г. във Велико Търново княз Фердинанд провъзгласява независимостта на България с манифест, с което страната окончателно отхвърля васалната си зависимост от Османската империя, наложена след Берлинския договор. С този акт България вече не е трибутарно княжество, а независимо царство и нейният международноправен статут е издигнат на равнището на напълно суверенна държава. Исторически това е завършекът на процеса по възстановяване на българската държавна суверенност.

Цитираните по-горе публикации са плод от работата на наши най-изтъкнати специалисти-историчи, философи, публицисти. Публикациите стъпват на солидни теоретични основи и детайлно познаване на историческия контекст. Видим е стремежът на авторите да анализират фактите обективно и с оглед полезността им и за читателя-неспециалист.

КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР НА ДАТА ЗА НАШ НАЦИОНАЛЕН ПРАЗНИК

Въз основа на аргументите на авторите, развити в разгледаните по-горе статии, тук е направен опит да се дефинират 5-те най-важни критерия за избор на дата за национален празник, макар че не всички автори ги формулират като „критерии“. Най-системно това прави проф. Добрин Тодоров, а останалите автори ги потвърждават чрез аргументи „за“ и „против“.

1. Обединяваща сила - празникът да събира, а не да разделя

Това е най-често срещаният признак или критерий. Националният празник трябва да може да бъде празнуван от максимално широк кръг граждани „без задръжки и колебание“, да не буди трайни разногласия и да споява обществото, а не да го разкъсва. Проф. Добрин Тодоров го поставя като цел на самата дискусия за избор; проф. Палангурски казва, че празник, който разединява, не може да има статут на национален ден; доц. Божинов също приема, че неприетият от значима част от обществото празник не изпълнява основната си функция.

2. Българска субектност – събитието да е преди всичко българско дело

Вторият много силен критерий е дали българите са действащият исторически субект. Проф. Тодоров го формулира като „ролеви“, „ангажиращ“ и „количествен“ критерий – най-високо се оценява събитие, което е резултат от собствена инициатива, усилие, жертва и широко участие на представители на нацията. По този критерий има критики към 3 март – доц. Каравълчев, проф. Дичев и Иво Инджев подчертават, че България не е страна при подписването на Санстефанския договор; проф. Дичев дори поставя въпроса дали има друга държава, избрала за национален празник събитие, в което не е участвала.

3. Свобода, независимост и държавност

Третият критерий е събитието да има пряка връзка с големите цели на модерната българска история – свобода, самостоятелна държавност, суверенитет, национален идеал. Проф. Тодоров го разделя на аксиологически критерий – водещата ценност е свободата – и

телеологически критерий – принос към създаването и утвърждаването на самостоятелна българска държавност. Доц. Каравълчев защитава 22 септември именно като дата на пълното освобождение от зависимости в новата история, докато проф. Тодоров отбелязва, че 6 септември е силен кандидат, но не покрива напълно критерия за самостоятелна държава, защото България остава васална до Независимостта.

4. Историческа точност и символна честност – празникът да не се крепи върху мит или външна зависимост

Много автори настояват, че националният празник не трябва да възпроизвежда исторически неточности, полуистини или митологеми. Проф. Петко Петков критикува липсата на научно обоснована концепция и предупреждава срещу измерване на патриотизма чрез преданост към велика сила. Проф. Палангурски настоява да се излезе от „робския комплекс на безкрайната признателност“, според който националният празник трябва да е свързан с действията на друга държава. Проф. Дичев говори за комплекс на недоверие в собствените сили, който се задълбочава чрез култ към външен освободител.

5. Трайна общобългарска приемственост и положителен смисъл

Петият критерий е датата да има дълбока, устойчива и общобългарска традиция – да се приема не само от държавата, но и от обществото, включително от българите извън днешните граници на страната. Тук най-силно изпъква 24 май. Проф. Петко Петков го нарича „най-дълго почитания общобългарски паметен ден“, свързан с българската азбука, просвета, култура и цивилизационен принос. Доц. Божинов също подчертава, че 24 май възниква още през XIX век, добива черти на общобългарски празник и продължава да се радва на масово участие и уважение. Към това се добавя и изискването празникът да носи радост, въодушевление и положителна идентификация, а не трагичност, вина или зависимост. Проф. Тодоров изрично отбелязва, че националният празник трябва да буди радост и вдъхновение за нови „велики дела.“

Петте критерия, подредени по значимост, могат да се сведат до следните изисквания към датата - кандидат за национален празник:

1. **Да обединява.**
2. **Да е българско дело.**
3. **Да е свързан със свобода, независимост и държавност.**
4. **Да е исторически честен, без митологична или чужда зависимост.**
5. **Да има трайна общобългарска приемственост и положителен смисъл.**

Като допълнително условие някои автори добавят и още нещо, което е много важно – изборът не бива да бъде наложен административно, както според тях е станало със сегашната дата 3 март, **а трябва да мине през открит обществен и експертен дебат.**

И така, най-често коментираните в публичното пространство възможни дати за национален празник са 6 (в календарен ред): 3 март, 16 април, 20 април, 24 май, 6 септември, 22 септември. Можем да направим оценка и класиране на тези дати според критериите, които са изведени по-горе.

МЕТОДИКА ЗА ИЗБОР НА ДАТА ЗА НАШ НАЦИОНАЛЕН ПРАЗНИК

Ще направим опит за количествена оценка на тези дати според петте критерия в една сравнителна матрица – шестте дати срещу петте критерия, като използваме оценки за всяка дата по скала от 0 до 5, както следва:

Оценка	Значение
0	Липсва връзка с критерия или е налице обратен ефект
1	Много слаба, периферна или косвена връзка
2	Ограничена връзка; критерият е налице, но не е съществен
3	Ясна и значима връзка, но не е определяща
4	Силна, пряка и централна връзка
5	Определяща, образцова, почти „еталонна“ връзка.

За да се оцени влиянието на всеки критерий е използвана следната тежестна йерархия, която съответства на значимостта на критерия (общата сума от отделните тежести е равна на 100) (Табл. 1):

Таблица 1 Тежестна йерархия на критериите

Критерий	1	2	3	4	5
Тежест	30	25	20	15	10

Как се изчислява крайният резултат

1. За всяка дата се дава оценка от 0 до 5 по всеки от 5-те критерия (Табл.2);

Таблица 2 Оценки на датите по петте критерия

Дата	1 Обединява	2 Българско дело	3 Свобода/ държавност	4 Историческ а честност	5 Традиция/ положител- ност
6 септ.	4	5	4	4	4
22 септ.	4	4	5	4	3
24 май	5	3	2	4	5
20 април	3	5	4	4	1
16 април	3	4	4	5	1
3 март	2	1	4	2	4

2. Изчислява се приноса на всеки критерий за всяка дата по формулата:

$$\text{Претеглен резултат} = (\text{оценка} / 5) \times \text{тежест}$$

3. Претеглените резултати по петте критерия за всяка дата (Табл. 3) се сумират и се получава крайният общ сбор за всяка дата, който ще има стойност от 0 до 100. В последната колона на Табл. 3 по-долу е показан общият бал за всяка дата, подреден в низходящ ред според получената крайна оценка.

Таблица 3 Претеглен принос на всеки критерий за всяка дата

Дата	1 Обединява	2 Българско дело	3 Свобода/ държавност	4 Историческа честност	5 Традиция/ положител -ност	Общ бал
6 септ.	24.0	25.0	16.0	12.0	8.0	85.0
22 септ.	24.0	20.0	20.0	12.0	6	82.0
24 май	30.0	15.0	8.0	12.0	10.0	75.0
20 април	18.0	25.0	16.0	12.0	2,0	73.0
16 април	18.0	20.0	16.0	15.0	2.0	71.0
3 март	12.0	5.0	16.0	6.0	8.0	47.0

Предложеният по-горе модел не претендира за математическа точност, целта му е аналитична системност и съпоставимост, чрез която ще можем да класираме датите-кандидати за национален празник.

Класиране

1. 6 септември (общ бал 85.0): *Най-силен баланс между българска субектност, политическа воля, обединителен смисъл и успешен исторически резултат.*

Съединението е самостоятелно българско действие, завършило с успех. Доц. Дечев изрично го предпочита като послание, защото народната воля се противопоставя на задкулисни зависимости, а в друг текст подчертава, че това е самостоятелно и успешно българско дело, на институции и общественост. Проф. Добрин Тодоров също го определя като много солиден кандидат, защото покрива в голяма степен почти всички критерии. Но отбелязва и главната слабост – след Съединението България все още остава васална на Османската империя и не е напълно признат самостоятелен държавен субект. Има и друг минус – исторически Съединението не е било веднага безспорно обединяващо събитие; доц. Дечев припомня начални разделения, макар днес около него да има сравнително широк консенсус.

2. 22 септември (общ бал 82.0): *Най-силен по критерия „държавна независимост“.*

Проф. Тодоров го представя като акт, с който България отхвърля наложената от Берлинския договор зависимост, а през 1909 г. независимото Царство България е признато от Великите сили и става равноправно на другите национални държави. Слабостите му са две. Първо, част от авторите подчертават, че Независимостта е постигната най-вече чрез дипломатически ходове, а не чрез масово народно действие. Доц. Дечев я нарича „рожда на политика, която се случва в дипломатическите кулоари“. Второ, доц. Божинов отбелязва, че ако чрез 22 септември се бяга от благодарността към Русия, възниква друг проблем – дипломатическата подкрепа на Австро-Унгария.

3. 24 май (общ бал 75.0): *Най-силен, ако водещ критерий е обединителната сила*

Проф. Петко Петков го определя като „най-дълго почитания общобългарски паметен ден“, празнуван от българите в България и извън нея, свързан с културен и цивилизационен принос. Доц. Пламен Божинов също подчертава, че 24 май възниква още през XIX век, добива общобългарски характер и се радва на непрекъсната почит независимо от режими, идеологии и политически превратности. Слабостта му е, че не е пряко държавно-политическа дата като 6 или 22 септември. Доц. Стефан Дечев отбелязва и друг нюанс – 24 май не е само български празник, защото Кирило-Методиевото дело има по-широк славянски и европейски контекст. Но това не го отслабва решително, защото в повечето текстове именно културната, просветната и общобългарската му сила го правят най-приемлив.

4. 20 април (общ бал 73.0): *Най-силен символ на саможертва и българска инициатива, но труден като радостен „празник“, защото носи повече трагизъм, жертва и памет за погром, отколкото радостно общонационално тържество.*

Доц. Божинов определя Априлското въстание като връх в развитието на освободителните борби и като чисто българско дело по замисъл и изпълнение. Тони Николов също настоява, че без саможертвата на 20 април не би имало нито последвалата освободителна война, нито 3 март. Но слабостите са значими. Доц. Божинов подчертава, че въстанието е бързо потушено, географски ограничено и че международният му отзвук е свързан не само с героизма, а и с жестокостите, жертвите и страданията. Затова денят няма сериозна традиция като празник в национален мащаб. Доц. Дечев е по-благоклонен и смята, че трагизмът не е непременно пречка, но също признава липсата на общонационални традиции за 20 април.

5. 16 април (общ бал 71.0): *Много силна дата по критерия „конституционна държавност“, но слаба като масова празнична традиция.*

Проф. Палангурски я представя като деня, в който България става самоуправляваща се страна със своя приета конституция, държавен глава и народ, поел съдбините си в свои ръце. Тази дата има и силно предимство по критерия „историческа честност“ – тя не е зависима от култ към външен освободител, а от институционалното раждане на модерната българска държава. Проф. Петко Петков също подчертава, че самото създаване на новата българска държава става в Търново, когато се изработва и приема Конституцията, избира се княз и държавата започва да се самоуправлява. Основният ѝ проблем е, че не е масово разпознат празничен символ. Тя е по-скоро експертно и държавнически силна дата, отколкото вече жив общонароден празник.

6. 3 март (общ бал 47.0): *Исторически важен, но най-проблемен по критериите за българска субектност, обединителна сила и историческа независимост.*

3 март остава исторически важен, но според повечето автори е най-слаб като национален празник. Неговият плюс е, че бележи преломен момент. Доц. Божинов напомня, че за първи път след векове в международен акт се появява клауза за създаване на свободна българска държава под формата на автономно княжество. Но почти всички критически текстове посочват сериозни проблеми. Доц. Дечев казва, че Санстефанският договор е предварителен, без българско участие, и че около 3 март се концентрират разделения и руски имперски символи. Проф. Момчил Дойчев също твърди, че 3 март всяка година по-скоро разделя българите, отколкото ги обединява. Тони Николов го определя като предварителен договор между две империи, важна стъпка към свободата, но не и първата – според него първата стъпка е Април 1876. Проф. Петко Петков допълва, че 3 март е наложен като национален празник през 1990 г. без обществено обсъждане и експертно становище.

Кратък коментар на първите три класирани дати

Анализът показва, че 6 септември и 22 септември възпяват два различни, но взаимно свързани модела на националния празник.

6 септември е по-силен като празник на нацията като действаща сила. Неговият символен център е следният – българите сами поправят една историческа несправедливост, въпреки ограниченията на международния ред. В този смисъл Съединението е най-силният аргумент в полза на тезата, че националният празник трябва да възпитава чувство за собствена политическа дееспособност.

22 септември е по-силен като празник на завършената държава. Неговият символен център е различен – свободата вече не е само воля, а суверенитет; не е само национален стремеж, а международно призната държавна реалност. Ако националният празник трябва да бъде връхната дата на свободна, пълноценна и самостоятелна държава, 22 септември има предимство.

Най-силната защита на 6 септември е, че националният празник трябва да отбелязва момента, в който нацията сама влиза в историята като действащ субект.

Най-силната защита на 22 септември е, че националният празник трябва да отбелязва момента, в който свободата е доведена до пълна суверенна държавност. И двете тези са исторически легитимни; разликата е коя функция на празника се поставя по-високо.

24 май има най-силен културен и обществен консенсус, но остава по-слаб по трите водещи критерия. Свободата тук е предимно духовна, а държавността – косвено, а не пряко представена. Това не намалява значението на празника, а показва, че той е по-скоро цивилизационен, отколкото класически държавно-политически национален ден.

МЕЖДУНАРОДНА И РЕГИОНАЛНА ПЕРСПЕКТИВА

Както бе отбелязано в началото на тази статия, националните празници на държавите по света обикновено се групират около три основни модела – независимост и освобождение, държавно учредяване или преучредяване, и обединение или революционен прелом. Сравнението с нашето класиране показва, че заелите първите две места, 6 септември и 22 септември се вписват отлично в международната практика за избор на национален празник, което би направило нашия избор добре разпознаваем и логично обясним.

Балканският и близкорегионален опит е особено показателен. Гърция, Албания и Молдова честват независимост; Турция – провъзгласяването на републиката; Сърбия – едновременно начало на въстание и приемане на конституция; Черна гора – държавност и международно признаване; Румъния – Великото обединение. Тази картина поставя 22 септември по-близо до преобладаващия регионален модел на национален празник като независимост или държавност, докато 6 септември има най-пряка аналогия с румънския тип „велико национално обединение“.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Направеният анализ позволява да се формулират няколко обобщения.

Първо, шестте разгледани дати не са равнозначни по своя исторически тип. 20 април е дата на жертвоготовността за свобода; 16 април – на правовата и парламентарната държавност; 3 март – на Освобождението и възстановената държавност, но при ограничена българска субектност; 24 май – на културната и цивилизационната идентичност; 6 септември – на самостоятелното национално обединение; 22 септември – на завършения суверенитет.

Второ, ако критериите се подредят така, че свободата, държавността и собствената българска инициатива да имат водеща тежест, тогава най-силните кандидати се свеждат до 6 септември и 22 септември. Това означава, че аналитичният дебат се изчиства – реалният избор не е между всички дати едновременно, а между празник на самостоятелното национално действие и празник на завършената държава.

Трето, макар че, 22 септември по-пълно съчетава свободата, държавността, историческата яснота и международната четимост на един национален празник, 6 септември остава най-силният конкурент именно защото олицетворява нещо, което българската историческа памет високо цени – „това си го направихме сами“, дори срещу волята на някои Велики сили.

Четвърто, от гледна точка на народната психология и на вероятната емоционална приемственост, 6 септември вероятно би бил по-интуитивно предпочетен пред 22 септември. От гледна точка на държавната символика и на външнополитическата представителност обаче 22 септември стои по-завършено.

Следователно, финалният извод относно избора на дата е следният:

- Ако националният празник трябва да бъде преди всичко **празник на българската народна воля и самостоятелно действие, 6 септември е най-силният кандидат;**
- Ако той трябва да бъде празник **на пълно постигнатата свобода в суверенна държава, по-убедителният избор е 22 септември.**

Но да не забравяме, че изборът не бива да бъде наложен административно, а трябва да стане чрез широк експертен и обществен дебат.

Източници

1. Александър Стоянов (2026). Кой да е националният празник на България?
<https://kultura.bg/web/%D0%BA%D0%BE%D0%B9-%D0%B4%D0%B0-%D0%B5-%D0%BD%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B8%D1%8F%D1%82-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0/>
2. Венцислав Каравълчев (2022). Какво правим на Шипка през март, Живков реабилитира дата, която не е свързана с България.
<https://faktor.bg/mneniya-intervyu-ventsislav-karavalehev-kakvo-pravim-na-shipka-prez-mart-todor-zhivkov-reabilitira-data-koyato-ne-e-svarzana-s-balgariya>
3. Добрин Тодоров (2022). „Задачата“ национален празник,
<https://kultura.bg/web/%D0%B7%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D0%BA/>
4. Добрин Тодоров (2022). Време обединително?
<https://kultura.bg/web/%d0%b2%d1%80%d0%b5%d0%bc%d0%b5-%d0%be%d0%b1%d0%b5%d0%b4%d0%b8%d0%bd%d0%b8%d1%82%d0%b5%d0%bb%d0%bd%d0%bc/>
5. Ивайло Дичев (2022). Унизително и абсурдно: защо изобщо честваме 3 март?
<https://www.dw.com/bg/unizitelno-i-absurdno-zaso-izobso-cestvame-3-mart/a-60990793>
6. Иво Инджев (2017). Трети март не може да е български национален празник. ЗАЩО?
<https://ivo.bg/2017/03/03/%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%B8-%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%82-%D0%BD%D0%B5-%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%B5-%D0%B4%D0%B0-%D0%B5-%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%BD%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE/>
7. Милко Палангурски (2022). Трябва нов ден, който да се приема и да се чувства като празник.
https://www.dnevnik.bg/analizi/2022/04/03/4329540_prof_milko_palangurski_istorik_triabva_nov_den_koito/
8. Момчил Дойчев (2020). Коя дата ни обединява и е най-достойна за наш Национален празник?
<https://faktor.bg/politika-hlyab-i-pasti-koya-data-ni-obedinyava-i-e-nay-dostoyna-za-nash-natsionalen-praznik>
9. Петко Петков (2020). Как и защо 19 февруари/3 март стана официален и национален празник на България? – Годишник на историческия факултет на ВТУ, 1 (4), 2020, 279–291.
10. Петко Петков (2022). Ако ще има национален празник, нека е най-общобългарският ден - 24 май.
https://www.dnevnik.bg/analizi/2022/05/01/4337644_prof_petko_st_petkov_ako_shte_ima_nacionalen_praznik/
11. Пламен Божинов (2022). Обществени настроения налагат дебат за националния празник.
https://www.dnevnik.bg/analizi/2022/03/27/4323931_doc_plamen_bojinov_istorik_obshtestvenite_nastroeniia/comments?ref=id
12. Стефан Дечев (2021). Между 3 март, 6 и 22 септември. Кой трябва да бъде националният празник
<https://www.svobodnacevropa.bg/a/31465513.html>
13. Стефан Дечев (2022). Трети март не може да остане национален празник,
https://www.dnevnik.bg/analizi/2022/04/17/4336912_stefan_dechev_istorik_treti_mart_ne_moj_e_ostane/
14. Тони Николов (2022), Един различен Трети март,
<https://kultura.bg/web/%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD-3-%D1%82%D0%B8-%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%82/>
15. Тони Николов (2026), Защо 20 април не е национален празник?
https://www.dnevnik.bg/analizi/2026/04/26/4906739_zashto_20_april_da_ne_e_nacionalen_praznik/

***

Вангел Василев е доктор на техническите науки (2001). Научната му дейност е в областта на компютърното моделиране в геомеханиката (с приложение при статичен и сеизмичен анализ на язовирни стени, тунели, метростанции, мини). Професор в Институт по водни проблеми - БАН (2002) и в Национален институт по геофизика, геодезия и география – БАН (2011). Пенсионер.

За контакти:

ЕМ: geodam@abv.bg

Tel: 0884984010

Website: <https://www.vangel-vasilev.eu>